

3

6. října 2006

ROČNÍK 16

V ČÍSLE:

Eurocentrum v prostorách univerzity
 • K nové podobě přijímacích zkoušek na PdF • Budoucnost nemocných v režii proteomiky aneb Léky zhotovené na „míru“

Bezpochyby největší událostí letošního ročníku Academia film Olomouc se stala účast americké folkrockové zpěvačky a písničkářky S. Vegy. Kromě beznadějně vyprodaného koncertu v rámci slavnostního zakončení festivalu nabídli organizátoři také talkshow, při níž se S. Vega hovořili její dlouholetý přítel a fotograf B. Rose (vlevo) a americký dokumentarista Ch. Seufert. A v prostorách Arcidiecézního muzea bylo 4. 10. – jak jinak – nabito...

-red-, foto -aj- ▶

Pedagogická fakulta otevřela novou počítačovou učebnu

■ Nové vedení Pedagogické fakulty UP si před půl rokem dalo mj. za úkol věnovat se informačním a počítačovým technologiím, a to ku prospěchu studentů i zaměstnanců. Nyní, počátkem akademického roku 2006/2007, prezentovalo část své práce: otevřelo novou počítačovou učebnu. Především posluchači Pedagogické fakulty tak konečně mohou využívat v rámci své fakulty výpočetní technologie s větším komfortem.

Z původních 15 počítačů jim jich nyní fakulta nabízí 37. *Skončila tak první etapa. V té druhé, tedy v příštím roce, se počet počítačů zvýší na 68,* řekla děkanka PdF prof. L. Ludíková a dodala, že kromě počítačové učebny se fakulta intenzivně věnuje databázím STAG, OBD i UNIFOR. *Myslím si, že i toto úsilí se nám začíná v dobrém vracet. Dnes každý z vyučujících má přístup, obsluhuje a pracuje se Studijní agendou (STAGem), s databází pracují i studenti. Podařilo se nám také naplnit databázi OBD (Osobní bibliografická databáze), a protože rozvoj Pedagogické fakulty UP tkví mj. i v distanční formě studia, neméně pozornosti věnujeme databázi UNIFOR, sdělila k dosavadním aktivitám v oblasti informačních a počítačových technologií závěrem.*

Počítačová místnost byla vybudována za zhruba 700 tisíc korun, a to díky prostředkům Fondu rozvoje, rozvojových programů a rozpočtu PdF UP. Je nově otevřena v suterénu budovy PdF UP na Žižkově náměstí.

-map-, foto -tj-

Velká cena AFO 2006 putuje na Slovensko

■ Ve čtvrtek 5. 10. vyvrcholil 41. ročník Academia filmu Olomouc slavnostním předáním cen vítězným pořadům.

Rozhodnutím mezinárodní poroty, která pracovala ve složení J. Richard (předseda; Francie), R. Adler (ČR), H. Krill (Rakousko), M. Kaňuch (SR), A. Miková (ČR), byla letošní **Velká cena AFO 2006** udělena snímku *My zdes/Jsmetady* slovenského dokumentaristy J. Vojtky, zachycující osudy rodiny, kterou historicko-politické události druhé poloviny 20. století donutily k přesídlení ze středního Slovenska přes Podkarpatskou Rus do kazašské stepi a znovu zpět na Slovensko. Porota ocenila především mimořádně citlivé zpracování jednoho z nejdůležitějších témat dneška, kterým je migrace a asimilace.

Cenu za dokumentární pořad obdržel dokument pátrající po tajemstvích staletých ropných polí v Ázerbájdžanu *Zdroj* režiséra M. Marečka (ČR). Podle vyjádření poroty jde o snímek, *jež zajímavým způsobem spojuje informativní a humornou rovinu k tomu, aby se zabýval tak zásadními věcmi, jako je ropa, peníze, životní prostředí, korupce.*

Portrét mimořádné, charismatické ženy, která svůj profesní život zasvětila zkoumání a vysvětlování duše muže, ženy a národa. **Geistesgegenwart – die psychoanalytikerin Margarete Mitscherlich/Duchapřítomnost – psychoanalytička Margarete Mitscherlich** (SRN) získal **Cenu za vědecký a populárně-vědecký pořad**. Porota označila na nejsilnější stránku dokumentu režisérky B. Schulz poselství pozoruhodné osobnosti, kterým je láska, mír a porozumění.

Cenu za vzdělávací pořad si letos odnesl dokument *Super Size Me/Já v super extra velikosti* (USA) režiséra M. Spurlocka. *Ač to možná zní překvapivě, dokument je opravdu mistrovskou a následování hodnou ukázkou toho, jak může vypadat vzdělávací pořad. Humorným, zábavným a originálním způsobem poukazuje na souvislost mezi tím, co jíme, a našim zdravím a varuje před jedním z největších problémů dneška – obezitou, uvedla porota ve zdůvodnění své volby.*

Dokončení na str. 10

Originál pařížského zlomku Dalimilovy kroniky v Olomouci

■ Od pondělí 9. 10. si budou moci návštěvníci Uměleckého centra UP prohlédnout slavný originál tzv. pařížského zlomku latinského překladu Dalimilovy kroniky. Tento výjimečný výstavní počín je výsledkem úspěšné spolupráce Nadačního ústavu regionální spolupráce, o. p. s., kanceláře poslance Evropského parlamentu J. Březiny, Filozofické fakulty UP a Národní knihovny ČR. Právě ta vůbec poprvé zapůjčila originál vzácného rukopisu k veřejné prezentaci mimo vlastní prostory, a to do Olomouce, kde za přísných bezpečnostních opatřeních pobude sedm dní. Zapůjčena byla také umělecká kopie, která originál nahradí ve zbývajících dnech výstavy. Originál a posléze i faksimile pařížského zlomku latinského překladu Dalimilovy kroniky bude umístěn v Kapli Božího Těla v Uměleckém centru UP ve speciálně zhotovené vitrině z neprůstředného skla. V barokní chodbě v přízemí Uměleckého centra UP bude také instalován kompletní soubor reprodukcí všech 24 listů v nadměrné velikosti.

Slavnostní otevření výstavy, k níž bude vydán katalog připravovaný pracovníky Katedry historie FF UP, proběhne při příležitosti zahájení akademického roku 9. 10. ve 14 hod., která potrvá do 31. 10. Každou středu od zahájení výstavy se v 15 hod. uskuteční v Uměleckém centru UP přednášky odborníků na téma Dalimilova kronika a témata, která s ní souvisí.

Význam nádherně iluminovaného pařížského rukopisu „Kroniky tak řečeného Dalimila“, spočívá především v tom, že dosud nebylo známo, že by vůbec její latinský překlad existoval. Obsahuje zhruba desetinu celého textu a jako celek vznikl patrně na konci první třetiny 14. století v severní Itálii. Jak uvádí v katalogu k výstavě prof. L. Hrabová a Mgr. A. Kalous, vznik překladu by mohl souviset s pobytem mladého Karla, syna českého krále Jana Lucemburského, v Itálii, kde v letech 1331 až 1333 hájil zájmy svého otce.

Dokončení na str. 3

Slovo děkana FF UP prof. I. Bartečka u příležitosti zahájení akademického roku 2006/2007 u hrobu J. L. Fischera 20. 9. 2006

Vážená rodino pana Josefa Ludvíka Fischera, Vaše Magnificence, vážený pane rektore, vážení přítomní, cives academici.

Zahájení akademického roku náleží mezi zavedené slavnostní akty, které mají vyjadřovat a vyjadřují společně úsilí akademické obce – v sounáležitosti s univerzitou – nabývat dalšího poznání.

Dnešní zastavení u odkazu a místa posledního odpočinku prvního rektora obnoveného univerzitního učení v Olomouci Josefa Ludvíka Fischera má v sobě ukořtenou jistou symboliku. Ta z pohledu šedesáti let dovoluje každé a každému z přítomných pootevřít prostor ke spíše niternému než veřejnému bilancování či vyrovnávání se s vlastním přínosem univerzity, která nese jméno Františka Palackého. Měřítkem onoho bilancování a vyrovnávání může být i jméno J. L. Fischera.

Vedle připomínaného šedesátiletí univerzity, které snad – při dramatických osudech středoevropského prostoru – bude možno bilancovat generaci, která právě nyní vstupuje na univerzitní půdu a začíná svou skutečně první akademickou slavnost – imatrikulaci, oslovují nás i bližší společenské mezníky – a to opět zásadního rozměru.

17. listopad roku 2006 bude v pořadí sedmnáctým listopadem od roku 1989. Jak se proměnila univerzita a univerzitní obec? Jak vyzrála česká společnost? Jak od roku dvoustého připomínání odkazu francouzské revoluce uzrála civilizace, k níž se počítáme?

Každá ze zmíněných rovin a roviny další nabízejí své svébytné a mnohdy protichůdné odpovědi. V rovině evropské a euro-americké civilizace zdá se, že spíše než slova o volnosti a rovnosti poutá naši pozornost očekávané Pyrhovo vítězství zbraní v mnohém podobné vítězství slavkovskému. V rovině české společnosti jsme každodenními svědky a rukojmími domácího mocenského zápasu.

A univerzita? V Pamětech J. L. Fischera a v díle Josefa Ludvíka Fischera, k němuž se dnes symbolicky obracíme, nacházíme mnohý apel vyvěrající z filozofických tradic i trpkých zkušeností evropské civilizace, apel, který klade důraz na vzájemné poznávání, na respekt k tradici, na toleranci.

Jen opakují, že J. L. Fischer nezůstával uzavřený do úzkého národního rámce a vždy pěstoval kontakty s cizinou. Touto svou životní poutí zosobňoval a zosobňuje propojenost míst. Se stejnou samozřejmostí jako místa v prostoru překračoval i hranice disciplín a jednotlivých specializací, neboť sférou jeho poznávání a poznání byla sféra „kulturní“. Právě takové snažení, kulturní soutěžení, ať je nyní i v budoucnu charakteristickým pro evropskou civilizaci, českou společnost a Univerzitu Palackého.

Budeme-li parafrázovat Fischerova slova o Olomouci, která mu byla osudem předurčena, pravil, „že je městem, které má duši“. A právě Univerzité Palackého náleží, aby o duši a ducha pečovala. V tom ať je inspirativní odkaz J. L. Fischera, rádného profesora dějin filozofie a sociologie na Filozofické fakultě Univerzity Palackého, prvního z moderních rektorů.

A ony výpůjčky z ideologie a reálií francouzské revoluce a napoleonských válek? Jen mnohonásobnou shodou okolností a klikatou cestou náhod se k mým rukám dostala kniha, kterou údajně v předvečer bitvy u Slavkova (1805) měl Napoleon „v levé spodní kapse svého kožešinou lemovaného pláště“. Jedná se o encyklopedii – Konverzační lexikon (Videň 1780). Chci věřit, že v této knize v předvečer evropského civilizačního střetu tento muž četl slova o rovnosti a volnosti.

Pečujeme o odkaz rovnosti, volnosti a tolerance lépe. Josef Ludvík Fischer nám může být inspirací.

Akademický den UP – začátek nové tradice?

■ Ve středu 20. 9. uspořádala olomoucká univerzita svůj první *Akademický den*. Prostor pro oficiální či neoficiální akce využily jednotlivé fakulty k oficiálním akcím i neoficiálním setkáním, podobně tomu bylo i na celouniverzitní úrovni.

Hned v úvodu *Akademického dne* se u hrobu obnovitele vysokého učení v Olomouci a prvního rektora UP J. L. Fischera sešli představitelé vedení univerzity na hřbitově v Neředíně k pietní vzpomínce, kterou uvedl ve svém krátkém proslovu děkan Filozofické fakulty prof. I. Barteček, CSc. (viz *Slovo prof. I. Bartečka na této straně*).

„Kudy kam na CMTF?“ – setkání s tímto mottem připravila **Cyriilotodějská teologická fakulta** pro studenty prvních ročníků a vedení fakulty, zástupce Akademického senátu a pracovníky CMTF, to vše spojené s prohlídkou budov fakulty a seznámení s jejím provozem. Další aktuální informace o fakultě přineslo shromáždění akademické obce za účasti nové děkanky RNDr. G. I. Vlkové.

Filozofická fakulta uspořádala v prostorách Katedry historie prezentaci sborníku „Josef Dobrovský a Morava“ u příležitosti 60. výročí obnovení UP.

Přírodovědecká fakulta využila *Akademického dne* k slavnostní imatrikulaci studentů prvního ročníku a novým posluchačům byla určena také řada dalších akcí, např. besedy studijních a kreditových poradců se studenty 1. ročníku, besedy zástupců studentské organizace PIF POSPOL se studenty 1. ročníku a další.

Na Pedagogické fakultě byla na úvod *Akademického dne* připravena tisková konference k prezentaci dalšího rozvoje fakulty; v jejím průběhu byla slavnostně otevřena nová počítačová místnost pro studenty PdF (viz titulní strana tohoto čísla). Také zde se uskutečnilo

Eurocentrum v prostorách univerzity

■ Veškeré informace související s Evropskou unií a členstvím České republiky v ní může olomoucká veřejnost získat od 26. 9. v prostorách Univerzity Palackého. V pořadí osmé evropské informační centrum v ČR bylo slavnostně otevřeno v Informačním centru UP (Biskupské nám. 1), mj. za účasti P. Horáka, náměstka hejtmána Olomouckého kraje, B. Týřové, vedoucí projektu eurocenter Úřadu vlády ČR a J. Dürra, prorektora pro vnější vztahy UP.

V centru, které slouží jako základní rozcestník evropských informací, již dnes zodpovídají dotazy a poskytují rady návštěvníkům dva

vyškolení pracovníci. V nabídce poskytovaných služeb, které je možné získávat nejen na místě, ale i prostřednictvím bezplatného Eurofonu (800 200 200) či Internetového portálu *Euroskop.cz*, jsou taktéž informační materiály a možnost bezplatného připojení k internetovým zdrojům o unii. Počítá se také se semináři či besedami.

Eurocentra jsou páteří koordinované informační sítě o EU v ČR, to olomoucké je otevřeno každý všední den od 10 do 18 hodin. Ve spolupráci s Olomouckým krajem a Univerzitou Palackého jej zřídil Úřad vlády ČR.

Mezinárodní symposium *Akulturae – Assimilace – Integrate*

■ Katedra společenských PdF UP uspořádala ve dnech 25.–27. 9. 2006 mezinárodní symposium nazvané *Akulturae – Assimilace – Integrate*. Hlavním tématem, na něž se zaměřily přednášky účastníků a následná diskuse, byla problematika národní identity a etnických menšin v rámci evropského prostoru. Symposium přímo navázalo na konferenci nazvanou *Migrace v Evropě*, která proběhla loni na univerzitě v Krakově. Na příští rok je pak naplánováno další pokračování symposia, tentokrát na univerzitě ve Frankfurtu nad Mohanem, kterým bude zároveň tento tříletý „konferenční maratón“ uzavřen.

Myšlenka uspořádat mezinárodní symposium, které by bylo rozloženo do tří částí (ročníků), se zrodila na základě dlouhodobé spolupráce PdF UP v Olomouci s univerzitami v Opolí, Krakově, Frankfurtu, Schwäbisch Gmündu a Pécsi, jejichž zástupci se také letošní části symposia aktivně zúčastnili; za všechny jmenujme např. prof. R. Wicharda z Frankfurtu n. M., prof. M. Wilczynského z Krakova či prof. S. Mihálieho z Péce. U zrodu celé akce stál a jejím hlavním iniciátorem byl prof. F. Mezihrák z Katedry společenských věd PdF UP.

Publikačním výstupem z letošní části symposia (stejně jako tomu bylo v loňském roce) bude mezinárodní sborník. Podstatným aspektem je zároveň skutečnost, že výsledky celého symposia budou směřovány k dalšímu rozvoji výchovně-vzdělávací činnosti.

Mgr. P. Krákora, Katedra společenských věd PdF UP

K nové podobě přijímacích zkoušek na PdF

■ Uchazeči o studium na Pedagogické fakultě UP budou v příštím roce skládat jednotné přijímací zkoušky. Potenciálním studentům této fakulty tak ubude ústní část přijímacích zkoušek, s talentovými zkouškami budou výjimku tvořit pouze umělecké obory. *Chceme odbourat přílišnou administrativu, věříme, že řízení tak proběhne rychleji a průhledněji*, uvedla děkanka fakulty prof. L. Ludíková.

Zájem o studium na PdF UP je každoročně velký a přijímací zkoušky měly dosud na starosti jednotlivé katedry. V příštím roce chystá fakulta jednotný test, v němž bude zjišťovat všeobecné znalosti uchazečů, jejich studijní předpoklady, jazykovou gramotnost a znalost informatiky. *Test, který připraví fakultní tým, bude anonymní. Rádi bychom, aby se uchazeči o studium na PdF UP výrazněji orientovali na elektronickou podobu přihlášky*, dodala v návaznosti na slova o průhlednosti a pružnosti přijímacího řízení prof. L. Ludíková.

Od letošního roku jsou všechny obory studované na PdF UP nabízeny ve strukturované podobě. Prakticky to znamená, že studenti absolvují nejprve tříleté bakalářské studium, teprve poté (v mnohých případech po další přijímací zkoušce) mohou pokračovat v navazujícím magisterském studiu.

-map-

Novinka na poli české amerikanistiky

■ Vůbec první knižní dějiny anglofonní severoamerické poezie v českém prostředí přináší publikace mladého olomouckého amerikanisty, která vyšla pod názvem *Dějiny americké poezie* v minulých dnech v nakladatelství OFTIS Ústí nad Orlicí (1. vydání, váz., 368 stran, ISBN 80-86845-44-3, září 2006). Autor **Mgr. J. Flajšar, Ph.D.**, odborný asistent Katedry anglistiky a amerikanistiky FF UP, přibližuje ve dvaceti dvou kapitolách veškeré hlavní vývojové trendy v americké poezii od 17. století do roku 2006. Těžištěm dějin je zejména období 1945–2006, jež dosud nikdy nebylo v českém ani mezinárodním měřítku takto komplexně zpracováno. Kniha obsahuje kulturně historické a literárněvědné úvodní a jednotlivým směrům, biografické údaje o předních

autorech a četné ukázky typických básní (mnohdy se jedná o první překlady do češtiny), na nichž jsou teoretické poznatky autora ilustrovány. Příloha přináší stručný návod k dohledání ostatních existujících českých překladů americké poezie. Nechybí obsáhlý seznam použité literatury a jmenný rejstřík.

Dějiny americké poezie jsou vhodné zejména pro zájemce o americkou literaturu a realie anglofonních zemí z řad studentů středních, vysokých a jazykových škol, pro pedagogy, redaktory, překladatele, literární vědce a kritiky, dále jako referenční příručka do knihoven všech typů.

-red-

Slavnostní akty předání docentských dekretů a promocií absolventů doktorských programů

■ V aule Právnické fakulty UP se 26. 9. uskutečnily slavnostní akty předání jmenovacích dekretů docentům, kteří se habilitovali na Cyrilometodějské teologické fakultě, Lékařské fakultě, Filozofické fakultě, Přírodovědecké fakultě a Pedagogické fakultě.

Dekrety převzali (za jménem uvádíme obor habilitace): **doc. P. Mareček, Th.D.** (Teologie), **doc. A. Měchurová, CSc.** (Gynekologie a porodnictví), **doc. J. Lašek, CSc.** (Pedagogická psychologie), **doc. M. Polišenská, CSc.** (Historie), **doc. R. Eitrich, Ph.D.** (Biofyzika), **doc. J. Řehulka, CSc.** (Zoologie), **doc. P. Urbánek, Dr.** (Pedagogika).

Ve stejný den byli také slavnostně promováni absolventi doktorského studijního programu Lékařské fakulty, Filozofické fakulty, Přírodovědecké fakulty a Pedagogické fakulty (v závorce za jménem uvádíme název studijního programu a příslušnost k fakultě): **MUDr. Mgr. A. Bulava, Ph.D.** (Vnitřní nemoci, LF), **MUDr. M. Černá, Ph.D.** (Zobrazovací metody, LF), **MUDr. R. Dvořák, Ph.D.** (Anatomie, historie a embryologie, LF), **Mgr. M. Horváthová, Ph.D.**

(Lékařská biologie, LF), **MUDr. H. Lehocká, Ph.D.** (Hygiena, preventivní lékařství a epidemiologie, LF), **MUDr. M. Lovčec, Ph.D.** (Chirurgie, LF), **MUDr. D. Marx, Ph.D.** (Sociální lékařství, LF), **MUDr. H. Švebišová, Ph.D.** (Zobrazovací metody, LF), **Ing. H. Tomášková, Ph.D.** (Hygiena, preventivní lékařství a epidemiologie, LF), **MUDr. R. Vrba, Ph.D.** (Chirurgie, LF), **Z. Bartošová, prom. hist., Ph.D.** (Teorie a dějiny výtvarných umění, FF), **Mgr. P. Bilík, Ph.D.** (Teorie a dějiny divadla, filmu a masmédií, FF), **Mgr. J. Daneš, Ph.D.** (Filozofie, FF), **Mgr. J. Guziur, Ph.D.** (Anglická a americká literatura, FF), **Mgr. D. Hampel, Ph.D.** (Politologie, FF), **Mgr. M. Janebová, Ph.D.** (Anglický jazyk, FF), **Mgr. H. Kučerová, Ph.D.** (Psychologie, FF), **Mgr. M. Matoučková, Ph.D.** (Český jazyk, FF), **Mgr. M. Pikhart,**

Ph.D. (Anglická a americká literatura, FF), **Mgr. I. Schieldová, Ph.D.** (Anglický jazyk, FF), **Mgr. J. Siostrzonek, Ph.D.** (Andragogika, FF), **Mgr. J. Slavotínek, Ph.D.** (Česká literatura, FF), **Mgr. J. Soubustová, Ph.D.** (Německý jazyk, FF), **Mgr. R. Trušník, Ph.D.** (Anglická a americká literatura, FF), **Mgr. B. Cvek, Ph.D.** (Anorganická chemie, PfF), **Mgr. A. Černoš, Ph.D.** (Optika

a optoelektronika, PifF), **RNDr. T. Fürst, Ph.D.** (Matematická analýza, PifF), **Mgr. D. Jirásková, Ph.D.** (Botanika, PifF), **RNDr. P. Krejčí, Ph.D.** (Organická chemie, PifF), **RNDr. L. Kvačil, Ph.D.** (Organická chemie, PifF), **Mgr. E. Lelková, Ph.D.** (Botanika, PifF), **Mgr. O. Novák, Ph.D.** (Botanika, PifF), **RNDr. A. Panáček, Ph.D.** (Fyzikální chemie, PifF), **Mgr. J. Pechoušek, Ph.D.** (Přístrojová fyzika a metrologie, PifF), **Mgr. L. Radová, Ph.D.** (Matematická analýza, PifF), **Mgr. E. Součková, Ph.D.** (Ekologie, PifF), **RNDr. M. Soural, Ph.D.** (Organická chemie, PifF), **Mgr. R. Spáčil, Ph.D.** (Ekologie, PifF), **Mgr. J. Swaczynová, Ph.D.** (Botanika, PifF), **Mgr. P. Šnyrchová, Ph.D.** (Matematická analýza, PifF), **Mgr. F. Švrček, Ph.D.** (Algebra a geometrie, PifF), **Mgr. B. Babická, Ph.D.** (Pedagogika, PdF), **Mgr. M. Botošová, Ph.D.** (Speciální pedagogika, PdF), **PaedDr. R. Burkovičová, Ph.D.** (Pedagogika, PdF), **PaedDr. PhDr. J. Dostál, Ph.D.** (Pedagogika, PdF), **Mgr. M. Růžička, Ph.D.** (Speciální pedagogika, PdF), **Mgr. V. Vaněk, Ph.D.** (Pedagogika, PdF), **PhDr. K. Vodrážková, Ph.D.** (Pedagogika, PdF).

-red-, foto -tj-

Konferenci zahájen projekt

Akční pole sociální práce – východisko i cíl studia oboru

■ V aule PdF UP se 19. 9. uskutečnila zahajovací konference k dvouletému projektu *Akční pole sociální práce – východisko i cíl studia oboru*. Projekt, jenž Univerzita Palackého získala v rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů a který je zaměřen na kvalitativní rozvoj studijního oboru Pedagogika – sociální práce, je financován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR. *Práce na projektu umožní rozvíjet a navazovat potřebné kontakty s četnými zařízeními, v nichž mnozí naši studenti vykonávají praxe a absolventi působí. Jeho přínos lze očekávat v oblasti zkvalitnění a rozšíření samého studijního oboru, není možné opomenout i pozitivní ekonomický aspekt*, řekl v úvodu setkání doc. B. Novák, proděkan pro studijní záležitosti a zároveň statutární zástupce děkanky PdF.

Prostřednictvím projektu, jehož realizaci „ponese na bedrech“ Katedra pedagogiky s celoškolskou působností PdF ve spolupráci s partnerskými organizacemi a dalšími odborníky, by profesní příprava budoucích sociálních pracovníků měla být významně obohacena o spolupráci se vzdělávacími partnery. Zástupci mnohých – Úřad práce Olomouc, statutární město Olomouc, Fond ohrožených dětí (pobočka Olomouc), Středisko sociální prevence Olomouc, Dům pokojného stáří sv. Anny Velká Bystřice,

ce, Klíč – ústav sociální péče Olomouc, Středisko rané péče Olomouc atp. – se ostatně již účastnili zahajovací konference a referovali o svých oblastech působení. Především studenti shromáždění v aule PdF se tak dozvěděli o tom, jakým způsobem se např. pracuje na tvorbě systému sociálních služeb, jež by odpovídaly zjištěným potřebám, reagovaly na lokální odlišnosti a zároveň zajišťovaly, že finanční prostředky vynakládané na služby jsou používány efektivně. Zaznělo také několik slov na téma sociální služby, média a lidská práva či vzdělávání pracovníků v zařízení sociální péče, především s důrazem na oblast dodržování lidských práv.

V průběhu dvou let by specifické proškolení mělo v rámci projektu absolvovat zhruba 520 studentů Pedagogické fakulty. Rozšířené vazby se vzdělávacími partnery či nově vytvořené kontakty s mnohými dalšími odborníky by měly pokračovat i poté, kdy budou práce na projektu ukončeny. (Více viz ZUP č. 1, str. 7.)

-map-

Originál pařížského zlomku...

Dokončení ze str. 1

Česká republika, zastoupená Národní knihovnou ČR, získala latinský překlad staročeské kroniky v dražbě v pařížské aukční síni Piasa v roce 2005 za více než 10 mil. Kč (339 000 euro).

Český text Dalimilovy kroniky se uchoval ve značném počtu úplných a neúplných rukopisů. Jak připomněl děkan FF UP prof. I. Barteček, jeden z nich pochází i z Olomouce, kde byl objeven roku 1833 archivářem A. Bočkem a je dodnes uložen v Národním muzeu v Praze. Olomouckou kontinuitu doplňuje i fakt, že iniciátorem nejnovějšího a neúplnějšího vydání českého textu kroniky v nakladatelství Akademie věd (1988–1995) byl zesnulý profesor Filozofické fakulty UP J. Daňhelka, který se také výrazně podílel na organizaci kolektivních odborných prací.

-red-

Prohlášení Předsednictva RVŠ

Předsednictvo Rady vysokých škol vydalo 21. 9. 2006 následující prohlášení:

Předsednictvo Rady vysokých škol se znepokojením sleduje stav příprav rozpočtu na rok 2007. Žádá vládu ČR a Poslaneckou sněmovnu, aby:

1. **Zohlednily v rozpočtu oprávněné požadavky na financování schváleného a vysokými školami realizovaného meziročního nárůstu počtu studentů o 19 tisíc.**
2. **Zajistily prostředky na vládou schválená sociální stipendia studentů VŠ a na dofinancování projektů a programů EU.**
3. **Zabránily snížení nárůstu výdajů na výzkum, které by znemožnilo zahájení již vyhlášených programů výzkumu a vývoje a negativně ovlivnilo postupné zapojování českých pracovišť do projektů mezinárodní spolupráce. Jednoznačně by šlo o hazardování s aktivitou zejména mladých perspektivních vědeckých a akademických pracovníků.**

Rozvoj ekonomických studií na Filozofické fakultě UP

Ekonomický a manažerský přehled je stále častějším požadavkem zaměstnavatelské sféry. Na tuto skutečnost reagovala FF UP již v roce 1998 vytvořením Kabinetu aplikované ekonomie, který byl jediným samostatným pracovištěm UP, specializovaným na výuku ekonomických disciplín pro filologické obory, zaměřené na aplikovanou ekonomii.

Vývoj v regionu, silící poptávka uchazečů i trhu práce a víze vedení Filozofické fakulty vedly v roce 2005 k rozhodnutí akreditovat na FF UP samostatný ekonomický obor. Akreditaci oboru předcházelo řešení série celouniverzitních rozvojových projektů, zaměřených na optimalizaci a rozvoj modulární výuky ekonomických disciplín na UP, na němž se tehdejší Kabinet aplikované ekonomie výrazně podílel. V roce 2006 se Kabinet aplikované ekonomie stal samostatnou katedrou.

V zimním semestru akademického roku 2006–2007 zahajuje na Katedře aplikované ekonomie (KAE) FF UP studium první ročník prezenčního dvouoborového bakalářského studijního oboru Aplikovaná ekonomická

studia. Cílem oboru je připravit odborníky s bakalářským stupněm vzdělání, jejichž odborný profil odpovídá aktuálním požadavkům zaměstnavatelů zejména ziskové sféry. Absolventi budou vybaveni takovou sumou teoretických znalostí, která umožní všeobecný rozhled v ekonomické problematice a jejich budoucí prohlubování podle momentálních potřeb zastávané profese. Výjimečnost tohoto studia spočívá v jeho dvouoborovosti. Absolvent bude disponovat dle druhého zvoleného oboru, jehož výběr není ze strany KAE omezen, širokou znalostí bází, čímž se odlišil od absolventů ekonomických fakult.

Všichni posluchači ekonomických disciplín na celé UP, stejně jako nejširší veřejnost, mohou od tohoto semestru využívat elektronické studijní opory pro základní ekonomické disciplíny, které jsou neomezeně dostupné na internetových stránkách Knihovny UP. (Cesta: www.upol.cz/Univerzitimnizaizeni/Knihovna/InformacniZdroje/Skripta-on-line). Tyto texty jsou výstupem řešení celouniverzitního Rozvojového pro-

jektu 2006 Rozvoj modulární skladby ekonomických disciplín na UP.

V návaznosti na rozvoj ekonomických studií na FF UP se pod záštitou děkana FF UP prof. PhDr. Ivo Barčeka, CSc., uskutečnila na půdě KAE dne 14. 9. 2006 mezinárodní vědecká konference Ekonomické znalosti pro tržní praxi. Konference byla nejen setkáním a výměnou znalostí a zkušeností odborníků z ekonomické oblasti, ale jejím cílem bylo i rozšířit povědomí o aktivitách FF UP v Olomouci a posílit kontakty s podobně orientovanými pracovišti.

Začlenění ekonomických věd do výčtu oborů uskučňovaných na UP ve Statutu UP je pro FF UP velkou poctou a zároveň podnětem k další práci. Rozvoj ekonomických věd na FF UP se orientuje zejména na přípravu magisterského stupně studia a kombinované formy studia, na užití spolupráci s podnikatelskou sférou a na prohlubování meziuniverzitní spolupráce.

Ing. J. Kubátová, Ph.D., vedoucí KAE FF UP

INFORMACE, OZNÁMENÍ, POZVÁNKY

Beseda nad knihou

Vítězové? Poráženi?

O vítězích a poražených sametové revoluce 1989 a tzv. normalizaci let 1969–1989

s autory Historické knihy roku 2005

PaedDr. M. Vaňkem, Ph.D., a PhDr. P. Urbáškem.

Kdy: čtvrtek 12. 10. 2006, 17.00 hodin.

Kde: Muzeum umění Olomouc, Besední sál.

Na besedě bude představena a prodávána nejnovější kniha autorského kolektivu Centra orální historie Ústavu soudobých dějin AV ČR v Praze *Bezmoc mocných a moc bezmocných* (Prostor 2006) shromažďující tématické historiografické studie, které čerpají z rozhovorů s příslušníky disentu a bývalých komunistických elit z období tzv. normalizace let 1969–1989

Besedu pořádají: Mladí sociální demokraté Olomouc-město pod patronací předsedy Poslanecké sněmovny PČR M. Vlčka.

Lékařská fakulta UP pořádá
ve dnech 11. a 12. 10.

1. ročník konference vědeckých prací studentů doktorského studijního programu na LF UP.

Místem konání budou Velká posluchárna Teoretických ústavů LF a přednáškový sál Dětské kliniky FNO.

Konference je pořádána v rámci projektu „Zvýšení kvalifikace a flexibility absolventů doktorského studijního programu na LF UP“.

Podrobný program viz www.biomed.upol.cz.

Občanské sdružení
Klub Evropanů Olomouckého kraje pořádá
besedu s prof. J. Jařabem,
emeritním rektorem UP a předsedou Výboru
pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost Senátu ČR
na téma

Idea a realita Evropy.

Aula Caritas – VOŠ sociální, Křížkovského 6,
9. 10. 2006 v 18 hod.

Na portálu absolventů přibyla možnost zakládat diskusní kluby

Pro absolventy Univerzity Palackého je na webu www.absolventi.upol.cz připravena nová služba. Registrovaní uživatelé nyní mohou zakládat a spravovat diskusní kluby, jejichž prostřednictvím mohou také vkládat zprávy na nástěnku klubu nebo rozesílat zprávy jeho členům.

Projekt ESF zaměřený na uplatnění osob se zdravotním postižením

Do své druhé poloviny se s novým akademickým rokem přehoupnul projekt ESF – Operačního programu Rozvoje lidských zdrojů (3.2) realizovaný na Katedře speciální pedagogiky PdF UP a nazvaný *Vzdělávání poskytovatelů služeb minoritním skupinám obyvatelstva s ohledem na jejich uplatnění na trhu práce*.

Takže... čas hodnotit a částečně rekapitulovat.

V rámci projektu byly realizovány dva kurzy (v rozsahu 80 a 160 hodin) ve dvou bázích, kterými prošlo na osmdesát odborníků z praxe – většinou speciálních pedagogů, psychologů a sociálních pracovníků pracujících s osobami se zdravotním postižením či s imigranty. Z metodiky jednotlivých kurzů byla dále vydána

v univerzitním nakladatelství studijní opora, realizovala se celostátní konference, čímž byly naplněny hlavní výstupy projektu, což také konstatovala kontrola MPSC ČR.

Přestože je kurz zaměřen především na cílové skupiny z terénu, několik jeho míst je rezervováno i pro studenty Univerzity Palackého, takže případní zájemci o kurz vedený výcvikovou formou (základy expresivních terapií, práce s imigranty, základy -pedií...) se mohou hlásit na adrese koordinátora projektu Mgr. H. Saitzové: sdruzeni@post.cz (mob. 777 963 362).

Doc. M. Valenta, Ph.D.,
Katedra speciální pedagogiky PdF

Oprava a omluva

V minulém čísle Žurnálu UP došlo k několika chybám v textu programu Britského centra KUP na příští dva měsíce (ŽUP č. 2, str. 4). Za nesrovnalosti se omlouváme a publikujeme text znovu v úplném – a tentokrát správném, znění:

Britské centrum Knihovny UP v říjnu a listopadu

There's Something about One to One Teaching

Ve čtvrtek 12. října v 15.00 pořádáme praktický workshop založený na nové učebnici Business One-to-One vydané nakladatelstvím Oxford University Press, který povede pan Gareth Davies, lektor PRAGUE SCHOOLS, s. r. o. Vstup volný, předchozí rezervace nutná.

Semináře PET Skills

V letošním roce pořádáme dva semináře PET Skills pro učitele připravující studenty na zkoušky PET. V sobotu 21. října bude PET Reading & Writing a v sobotu 4. listopadu PET Listening & Speaking. Semináře budou trvat od 9.00 do 12.30, povede je PhDr. Sabina Pazderová, examínátorka Cambridgeských zkoušek. Vstup volný, předchozí rezervace nutná.

Drama Games for Teaching English

V úterý 24. října od 15.00 do 17.00 pořádáme ve spolupráci s nakladatelstvím Oxford University Press workshop pro učitele základních škol, který povede pan David Fisher, ředitel The Bear Educational Theatre v Praze. Vstup volný, předchozí rezervace nutná.

Zaostřeno na Severní Irsko

Britská rada v letošním roce v rámci projektu DIVERSITY IDENTITY DIALOGUE navazuje na úspěšné programy „Představujeme Skotsko“ a „To je Wales“ a přináší celou řadu nejrůznějších akcí, které se zaměřují na Severní Irsko. V Britském centru KUP je možné shlédnout výstavku knih severoirských autorů, výstavku amatérských fotografií ze Severního Irsku nebo navštívit následující akce:

Jiný úhel pohledu

Ikonografie Belfastu v období po konfliktu. Přednáška Dr. Petera Shirlowa z Univerzity v Ulsteru se koná ve středu 11. října v 17.00.

Literatura Severního Irsku

Seminář Mgr. Michaely Čaňkové se koná ve čtvrtek 16. listopadu v 15.00.

Knihovna UP – Britské centrum, Křížkovského 14, 771 11 Olomouc, tel.: 585 631 874, [bc\(at\)upol.cz](mailto:bc(at)upol.cz), www.bc.upol.cz.

Lékařská fakulta UP pomůže v rozvoji psychosociálních kompetencí budoucích lékařů

Univerzita Palackého se stala příjemcem dotace a řešitelem projektu *Systém psychosociální prevence pro studenty všeobecného lékařství*. Ten je jedním z 21 úspěšných projektů, na které letos UP v Olomouci získala v rámci 2. výzvy Opatření 3.2. Operačního programu rozvoje lidských zdrojů finanční prostředky z Evropského sociálního fondu a MŠMT. Koordinátorem projektu je Profesně poradenské centrum FF UP v Olomouci (PPC FF UP), odborným garantem Ústav sociálního lékařství a zdravotní politiky LF UP (PhDr. J. Králová). Do projektu se zapojily Fakultní nemocnice Olomouc, Spolek mediců LF UP, TARA Professionals, o. p. s., Motivace – životní styl a Masarykova univerzita. Projekt je realizován v období červenec 2006 až červen 2008.

Společnost staví lékařskou profesi trvale na špičce žebříčku společensky prestižních povolání, zároveň ale neodpouští její případná selhání a pochybení. Tlak na lékaře vyvíjejí i další aspekty této profese – nedostatečné sladění profesního a rodinného života, pracovní rytmus, rigidita v hierarchii, vysoká očekávání pacientů, agresivní chování ze strany veřejnosti/pacienta, traumatické zážitky, vztahy s kolegy atd. Výzkumy tak poukazují na vysoké riziko stresu, syndromu vyhoření a zvýšené psychické náročnosti, které jsou lékaři a lékařky velmi často vystaveny.

Projekt reaguje na nedostatek odborných praktických znalostí a dovedností a dovedností psychosociálního charakteru identifikovaných u studentů a absolventů Všeobecného lékařství, které by jim pomohly zvládat výše

uvedené skutečnosti a optimalizovaly jejich integraci na trhu práce a následně fungování v pracovním prostředí.

Hlavním výstupem projektu je vytvoření systému psychosociální prevence ve smyslu **zavedení nových vzdělávacích/tréninkových modulů zaměřených na rozvoj psychosociálních kompetencí** do studijních osnov magisterského programu všeobecného lékařství. Projekt tak zohledňuje dosud neadekvátní reflexi této problematiky v kurikulu studia všeobecné medicíny. Dosažení tohoto výstupu předchází zmapování potřeb cílové skupiny – studentů 4. a 5. ročníku oboru Všeobecného lékařství v oblasti psychosociální prevence prostřednictvím dotazníkového šetření, na které dále naváže školení lektorů, vývoj metodologie vzdělávacích/tréninkových

modulů a jejich testování/validace v letním semestru 2008.

Studenti se budou moci zapsat na kurzy *Jak prožít kvalitní život v roli lékaře/ky, Životní styl jako sebeobrana, Dobré vztahy – šance pro život, Nebojme se komunikovat a Lékař jako lék – umění naslouchat svým pacientům a jak se z toho nezláznit*. Metodologie inovativních modulů psychosociální prevence bude podpořena studijními texty, pracovními listy, CD/DVD aplikacemi a e-learningovou oporou.

Výstupy projektu jsou přenositelné i na další vysoké školy či profesně zaměřené organizace. Udržitelnost projektu bude zajištěna akreditací vyvinutých modulů.

Mgr. A. Husárová, TARA Professionals, o. p. s., koordinátorka diseminačních aktivit,
Mgr. M. Raková, PPC FF UP, manažerka projektu

Podzimní Czech Filmz: *Mladí a talentovaní/The young and talented*

Ve čtvrtek 5. 10. byl zahájen podzimní cyklus projektu Czech Filmz – přehlídka českých filmů s anglickými titulky zaměřený na mapování české kinematografie pro cizince žijící, pracující a studující v Olomouci. Cílem projektu, který připravuje občanské sdružení PASTICHE FILMZ, je přispět k rozšíření možností cizinců žijících trvale na území České republiky vytvořit si přehled o české kinematografii, a to s jazykovou podporou v angličtině (v podobě titulků). Jde o dlouhodobý projekt, který by měl zvýšit interakci cizinců žijících v Olomouci a rozšířit atraktivní kulturní nabídku

Tvorba e-learningových distančních opor

Ve spolupráci tří univerzit – Univerzity Palackého v Olomouci (Fakulta tělesné kultury), Západočeské univerzity Plzeň a Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně – je realizován projekt *Tvorba e-learningových distančních opor* (EDO), jehož cílem je tvorba komplexních e-learningových multimediálních opor, které jsou určeny pro další vzdělávání zájemců o další vzdělávání na Fakultě tělesné kultury UP.

Hlavním úkolem projektu je vytvořit soubor kvalitních multimediálních materiálů efektivně podporujících studium a evaluovat je přímo ve školní praxi; na základě evaluace by se měly dále upravit, doplnit a vylepšit.

Projekt je realizován s podporou Evropských strukturálních fondů (OPRLZ) a Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy.

Podrobnosti o projektu naleznete na <http://edo.upol.cz/>.

srozumitelnou nejen v českém jazyce, který tvoří základní bariéru při sledování českých filmů.

Projekt Czech Filmz jsou rozloženy do jednotlivých etap podle semestrů výuky, přičemž každý semestr bude představovat v tematicky členěných celcích rozličné podoby české filmové historie i současnosti. Jako první cyklus Czech Filmz v minulém roce zrekapituloval oscarové úspěchy českého filmu za mořem, v přípravě jsou cykly česká filmová komedie, český filmový dokument a mnohé další.

Program letošního bloku projektu Czech Filmz se zaměřuje na ne-li nejlepší, tak alespoň na ty nejoslnivější celovečerní debuty českých (tehdy) začínajících filmařů. Po roce 1989 se vyrojila spousta debutantů na poli celovečerního filmu, ale jen několik z nich zanechalo na české kinematografii nesmazatelný otisk a příslib do budoucna. Diváci budou moci během šesti projekcí v dvoutýdenních rozestupech zhlédnout a posoudit podle nás nejdůležitější debuty po roce 1989, které do této kategorie spadají. Jako první byla během zahajovacího večera uvedena znepokojivá rekonstrukce skutečné události F. Renče s názvem *Requiem pro panenku/ Requiem for a Maiden*; dalšími snímky budou sonda do mezilidských vztahů D. Ondříčka *Šepetej/Whisper*, prvotina B. Slámy *Divoké včely/The Wild Bees*, snímek B. Tučka *Děvčátka/Girlie* a blok českých filmových debutů bude zakončen *Nudou v Brně/Boredom in Brno* V. Morávka a *Restarterm* J. Ševčíka.

Bližší informace o projektu i programu viz www.pastichefilmz.org.

-pf-

HABILITACE A PROFESURY

Lékařská fakulta

Ve čtvrtek 5. 10. se na zasedání Vědecké rady LF UP v prostorách Uměleckého centra UP uskutečnila následující řízení:

Řízení ke jmenování profesorem

– 13.30 hod. – **doc. J. Ehrmann, Ph.D.**, vědecký pracovník Laboratoře molekulární patologie (Ústav patologie LF UP), v oboru Patologie; přednáška na téma *Kouzlo steroidů ... a co dál?*

Habilitační řízení

– 14.30 hod. – **MVDr. S. Rybářová, Ph.D.**, odborná asistentka Ústavu anatomie LF UPJŠ v Košicích, v oboru **Anatomie**; habilitační práce: *Morfologický obraz MDR proteinů a ich klinický význam v zdravých a nádorových tkáních člověka*; habilitační přednáška s tezemi práce *Expresia MDR proteinů vo vybraných zdravých a nádorových tkáních člověka*; přednáška na odborném fóru *Mechanismy rezistence nádorových buniek* proběhla v rámci přednáškového večera Spolku lékařů dne 26. 4. 2006 v prostorách Teoretických ústavů LF.

Filozofická fakulta

Dne 11. 10. proběhnu před Vědeckou radou FF UP v zasedací místnosti U1 (Křížkovského 8) tato řízení:

Řízení ke jmenování profesorem

– 13 hod. – **doc. M. Bednář, CSc.**, docent na Katedře společenských věd Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem.

Habilitační řízení

– 14.15 hod. – **Mgr. D. Papajik, Ph.D.**, odborný asistent Katedry historie FF UP.
Podrobnější informace k uchazečům najdete na www.ff.upol.cz/veda.

Přírodovědecká fakulta

Ve středu 11. 10. se uskutečnilo na zasedání Vědecké rady PŘF UP v zasedací místnosti Děkanátu (tř. Svobody 26) následující řízení:

Řízení ke jmenování profesorem:

– 10.15 hod. – **doc. B. Klejduse, Ph.D.**, v oboru **Analytická chemie**;
– 11.30 hod. – **doc. T. Polívky, Ph.D.**, v oboru **Biofyzika**.

Habilitační řízení:

– 14 hod. – **RNDr. T. Grima, Ph.D.**, v oboru **Zoologie**.

Podklady k jednotlivým řízením jsou zveřejněny na webových stránkách fakulty.

Poznámka

Důvod k radosti

Tak vidíte – opět jim vyšla práce v zahraničí, tentokrát ve věhlasném nakladatelství Elsevier (viz Žurnál UP č. 1, str. 3). Je to vsuktu velká pocta pro autory – tři profesory Univerzity Palackého. Dostát nabídku k napsání stačí do knižní publikace tohoto druhu, to se přihodí jen tomu, kdo má ve svém oboru opravdu dobré jméno a jehož výsledky jsou ve světě známé a uznávané. Pro autory samé je to samozřejmě důvod k radosti. Ale i pro nás ostatní, pro něž je matematika se svými obory úctyhodnou, leč nepřístupnou krajinou, to hodně znamená. Máme tu další dobře viditelný milník na dálnici vedoucí naši univerzitu ven z domácího dvorku do globálního světa věd a umění. Poznáváme také, že matematika náleží na UP k oborům silným, dobře zavedeným a vědecky vysoko produktivním.

Ještě mě napadá, že úspěchů tohoto nebo podobného druhu je na UP určitě mnohem více. Proč se o nich nedočítáme v univerzitním časopise častěji a pravidelně? Já ten důvod znám a zná ho i pan prorektor Mgr. J. Dürr, v jehož kompetenci je provést svého druhu jedinečný experiment o snížení bariér v komunikaci na UP a okolí světa. Přejme si, aby byl úspěšný a upevnil pozici univerzitních oborů, pracovišť a pracovníků s jejich týmy v povědomí české a moravské veřejnosti, ale především také v síti evropských a zámořských vysokých škol, vědeckých a kulturních institucí. Bylo by pěkné, kdyby o svých plánech a záměrech pověděli čtenářům Žurnálu UP.

Prof. M. Hejtmánek

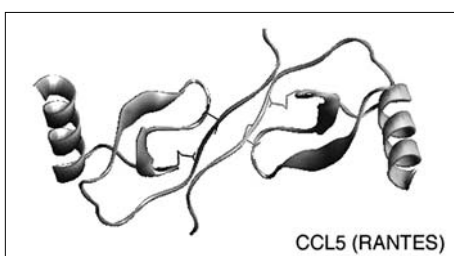
Budoucnost nemocných v režii proteomiky aneb Léky zhotovené na „míru“

Pokud se v blízké či vzdálenější budoucnosti stane, že se pacient bude moci vyléčit s pomocí léku, získaného na základě „průzkumu“ jeho vlastních bílkovin, s velkou pravděpodobností to bude zásluhou pokračujícího vývoje jednoho z nejprogresivnějších oborů přírodních věd současnosti – proteomiky, nové technologie, založené na vědeckém studiu proteomu, čili kompletního souboru všech proteinů v buňce.

Proteomické metodické přístupy přispěly také k úspěchu vědců z Lékařské fakulty UP a FN Olomouc, kteří na jaře t. r. jako první na světě oznámili v předním americkém odborném časopise, že dešifrovali část profilu bílkovin, který určuje, jakým směrem se bude rozvíjet plicní zánět u onemocnění zvaného sarkoidóza (viz také Žurnál UP č. 28/15). Ve výzkumném týmu olomouckých imunologů a pneumologů, který se pod vedením prof. M. Petřka a prof. V. Kolky dlouhodobě zabývá tématem plicního zánětu, pracuje také **Dr. E. Kriegová**. Právě tato pracovnice z Ústavu imunologie LF UP byla čtenářům Žurnálu UP hlavním průvodcem tímto vědním oborem:

Co to je proteomika? aneb „Geny byly proteoduché“

Proteomika je poměrně mladý vědní obor, jehož cíle byly definovány teprve v roce 2001 na konferenci mezinárodní organizace Human Proteome Organization (HUPO). Ačkoliv existuje v současné době několik definic, dá se stručně říct, že se proteomika zabývá identifikací všech proteinů kódovaných genomem (tzv. proteomem), jejich množstvím a funkcí, říká dr. E. Kriegová a pro větší srozumitelnost nabízí srovnání s genomikou: *Teprve nedávno dokončená sekvenace* (tj. stanovení přesného

▲ 3D struktura chemotaktického cytokinu CCL5 (RANTES). Zdroj <http://www.expasy.org>

pořadí jednotlivých základních prvků-nukleotidů v řetězci DNA, pozn. red.) lidského genomu prokázala, že lidský genom se skládá z 30 000–50 000 genů. Počet proteinů kódovaných lidským genomem však může dosahovat více než dvou milionů a není se čemu divit, že zmiňovaná konference HUPO nesla velmi výstižný název „Human Proteome Project: Genes Were Easy“. To že se jedná o jeden z nejdynamičtějších se rozvíjejících oborů svědčí i objem investovaných financí – odhad roku 2005 hovoří o sumě 5,6 miliard dolarů.

Jako by si vědci po rozluštění lidského genomu (souboru všech genů) téměř vzápětí začali klást otázky, které se týkají genových produktů – tedy právě bílkovin neboli proteinů. Došli totiž k závěru, že „pouhá“ znalost struktury genů a jejich exprese (tj. označení aktivity genu a vyjádření informace v něm obsažené) nestačí k popisu molekulárních mechanismů fyziologických dějů. Za jejich „tvůrce“ jsou považovány právě proteiny – základní stavební kameny lidského těla, které řídí všechny procesy v buňkách: starají se o přeměnu potravy v energii, určují průběh růstu a stárnutí organismu a při nesprávném fungování ovlivňují vznik nemoci. Lze tedy říci, že teprve věda, která zkoumá dynamické procesy spjaté se skladbou proteinů, má potenciál odpovědět na otázky typu: *Kdy která buňka potřebuje jakou bílkovinu? Co by se stalo, kdy by ji neměla?* apod.

Fakt, že se proteomika během posledních deseti let zařadila mezi nejdynamičtější obory přírodních věd, umožnil zejména rychlý rozvoj molekulární biologie, bioinformatiky, a také vývoj separačních a spektroskopických metod.

Sifra zvaná protein

Proteiny, čili bílkoviny, nesou název odvozený z řeckého „próteo“ (προτεωω = zaujímám první místo), který plně odpovídá významu, jež mají pro živé organismy: neexistuje žádná životní funkce, na níž by se bílkoviny nepodílely. Obecně se uvádí funkce stavební (kolagen, elastin, keratin), transportní a skladovací (hemoglobin, transferin), zajišťující pohyb (aktin, myosin), katalytické, řídicí a regulační (enzymy, hormony, transkripční faktory) a ochranné, obranné (imunoglobulin, fibrin, fibrinogen).

Některé bílkoviny mají více funkcí, u některých není jejich funkce stále objasněna.

Bílkoviny jsou přírodní makromolekulární látky poměrně jednoduchého složení (obsahují přibližně 50 % uhlíku, dále kyslík, dusík, vodík, malé množství síry a fosforu), avšak velmi složité struktury. Jeho molekuly se skládají z dlouhého řetězu molekul různých aminokyselin, které mají různé biochemické vlastnosti, a tak konečná podoba proteinu i jeho vlastnosti je dána jejich kombinací a kombinací jejich vlastností. Pro správnou funkci proteinu nestačí však pouze správné pořadí aminokyselin, ale sbalení celého proteinu i jeho podjednotek, schopnost interakce s jinými bílkoviny, další modifikace jako fosforylace, glykosylace a další. A aby to nebylo příliš jednoduché: zatímco v genomu, který je více méně „statický“, je informace v něm obsažená konstantní, je proteom „dynamický“, tj.

podléhá permanentně probíhajícím změnám: stále probíhá syntéza nových a odbourávání „nepotřebných“ proteinů a jeho podoba se mění v závislosti např. na stáří organismu, na pohlaví, stavu výživy, denní době, reakci na prostředí či konkrétní léčbu a mnoha dalších faktorech. Navíc – odborníci odhadují, že lidské tělo může obsahovat až 1 000 000 různých proteinů, to znamená asi desetkrát až dvacetkrát více než genů.

Analýza proteomu je tedy velmi složitá – proteomika se zabývá nejen identifikací proteinů, ale současně se musí pokoušet i o mapování a rozbor změn v proteomu v závislosti na změnách vnějších podmínek i na fyziologických změnách uvnitř buňky.

Jakým způsobem se dají bílkoviny zkoumat?

Výchozím materiálem proteomických studií jsou tedy složité směsi bílkovin – tělesné tekutiny, homogenizáty (stejnorodé směsi) tkání, nádorů apod., obsahujících tisíce bílkovin, které je nutno rozdělit tak, aby bylo možné jednotlivé bílkoviny nejen identifikovat, ale určit také jejich vzájemné vztahy, neboť některé bílkoviny fungují ve vzájemné interakci a pracují tzv. „v týmu“.

Jak lze vůbec tak složité a navzájem propojené vazby a souvislosti reálně zkoumat? Pro laika jde o metody a techniky stejně složité povahy: *Klasická proteomika využívá zejména dělení proteinových směsí pomocí dvourozměrné gelové elektroforézy (2-DE/MS, DIGE/MS) ve spojení s hmotnostní spektrometrií. Jde o tradiční metodu využívanou jak k oddělování (separaci) bílkovin, tak i k získávání jejich dvourozměrných map, s jejichž pomocí*

Dr. Ing. Eva Kriegová

Absolventka Vysoké školy chemicko-technologické v Praze – obor enzymové inženýrství (1991) je specialistkou na molekulární biologii a proteomiku. Doktorát z biochemie získala na Univerzitě ve Vídni (1995) a od roku 1996 působí v biomedicínském výzkumu na Lékařské fakultě UP (hematoonkologie, imunologie). Je spoluautorkou světového patentu o použití lipázy jako značkovacího enzymu (1995).

Ize charakterizovat tkáň, buňky, metabolické procesy atd. Mezi nejdůležitější proteomické přístupy nové generace ale patří v současnosti především proteinové čipy – SELDI-TOF MS – a vícerozměrná chromatografie (PF2D) v kombinaci s hmotnostní spektrometrií, upřesňuje dr. Kriegová.

Jaký je princip analýzy proteinů pomocí proteinových čipů (SELDI-TOF MS)?

Princip SELDI-TOF MS je založen na specifické vazbě proteinů na předem připravený (chromatografický) povrch, a to na základě jejich náboje, hydrofobicity, schopnosti interakce s kovy atd. V praxi to vypadá následovně: proteinový vzorek (např. sérum pacienta) je nanášen na čip. Ty proteiny, které nejsou specificky zachyceny, se promyjí a selektivně zachycené se dále zkoumají pomocí hmotnostní spektrometrie (určení jejich molekulové velikosti). Hlavní výhodou této technologie spočívá nejen v tom, že lze jejich prostřednictvím získat velké množství informací z minimálního množství vzorku; její unikátnost dokládá i její reprodukovatelnost a možnost analyzovat

Jednou z perspektiv proteomiky v medicíně je identifikace bílkovin specifických pro dané onemocnění, tzv. nových markerů – znaků, které jsou typické pro určité buňky a jehož prokázáním lze tyto buňky v těle odhalit či spočítat.

velké skupiny vzorků, což klasické proteomické metody nedovolují.

Čipy s chemickými povrchy slouží zejména k vyhledávání nových biomarkerů onemocnění, čipy s biochemickým povrchem (tvořené protilátkami, enzymy, DNA cytostatiky atd.) umožňují studium biomolekulárních interakcí (protein – cytostatikum atd.).

Olomoucký objev – nový rozměr výzkumu

Právě technologie SELDI-TOF MS byla využita při sledování bílkovinného spektra v plicích pacientů se sarkoidózou. Kolektiv vedený prof. M. Petřkem jako první na světě charakterizoval bílkovinný profil, který je typický pro plíce těchto nemocných, resp. Olomoučtí pneumologové a imunologové zjistili zásadní rozdíly v profilu bílkovin v závislosti na stavu nemocných: u pacientů s lehčím průběhem onemocnění byly přítomny jiné bílkoviny než u pacientů se závažným postižením plic.

Nápad využít metodiku proteinových čipů znamenal nový rozměr výzkumu: *Čipy díky miniaturizaci umožňují vyšetřit velké množství*

Z VĚDECKÝCH PRACOVÍŠŤ UP

bílkovin z velmi malého množství vzorku, mohli jsme proto v několika experimentech sledovat současně přes čtyři stovky proteinů a blíže charakterizovat ty z nich, které jsou pro onemocnění nebo jeho určité stadium typické.

Jak dále zdůrazňuje dr. E. Kriegová: Původně byla tato metoda určena především pro výzkum nádorových onemocnění a nejčastěji je používána pro sledování bílkovin charakteristických pro určitá konkrétní onemocnění. My jsme ji použili poprvé pro laváž, tj. u tekutiny získané výplachem plic (bronchoalveolární lavážní tekutina) u pacientů se sarkoidózou. Lavážní tekutina je pro proteomickou analýzu velmi složitá: má vysoký obsah solí, proteiny jsou zde velmi naředěné a více než 85% tvoří albumin a imunoglobuliny. Díky této velmi citlivé technologii bylo přesto možné analyzovat nekonzentrovanou, neodsolenou lavážní tekutinu, což tradiční metody neumožňovaly. Další výhodou této technologie je možnost použít malé množství vzorku (několik mikrolitrů) u relativně velkých skupin pacientů (desítky až stovky). Naše měření probíhala na spolupracujícím pracovišti v Jeně (skupina Doc. F. von Eggelinga).

Impulsy pro další rozvoj lékařských věd

Proteomika studuje proteiny určité buňky či tkáně v daném stavu a za definovaných podmínek, to znamená, že zkoumá, jakou roli hrají tyto proteiny v organismu, identifikuje je, charakterizuje a kvantifikuje. Poskytuje tak detailní a komplexní údaje o specifických biologických systémech s cílem objevit na základě těchto

údajů příslušné metabolické dráhy a mechanismy a lépe pochopit složité mechanismy, které se podílejí na udržení života.

Proteomika tak nabízí především lékařským vědám možnost identifikovat rozdíly mezi zdravou a nemocnou tkání, odhalovat změny, které se v buňkách odehrávají při působení léků a pod.

Jednou z perspektiv proteomiky v medicíně je identifikace bílkovin specifických pro dané onemocnění, tzv. nových markerů – znaků, které jsou typické pro určité buňky a jehož prokázáním lze tyto buňky v těle odhalit či spočítat, upřesňuje dr. Kriegová. Biomarkery by v budoucnu mohly pomoci při včasné diagnóze, prognóze a optimalizaci terapie konkrétního onemocnění. Hlubou budoucností by pak bylo zjistit tyto biomarkery ve snadno dostupném biologickém materiálu z krve, moče, slin, mozkomíšního moku apod., což by umožnilo skutečné využití proteomiky v každodenní klinické praxi. Další důležité využití je v oblastech vývoje léčiv.

Lov proteinů byl zahájen

Spolu s rychlým rozvojem proteomiky rostou i ekonomické zájmy velkých farmaceutických koncernů o využití výsledků proteomic-

kého výzkumu ve vývoji nových léčiv. Důvod je zřejmý: výzkum proteinů poskytuje velmi oprávněnou naději na pochopení a identifikaci různých onemocnění, na nichž se bílkoviny podílí. Např. už dnes je známo, že omezená produkce bílkovin je příčinou řady metabo-

lických chorob, nebo že naopak jejich nadprodukce a zvýšená aktivita způsobuje rakovinu, anebo že nesprávné „sbalování“ jednotlivých částí proteinu v jednu makromolekulu vede k nemoci BSE. Srovnání proteomu zdravých a nemocných osob by mohlo vést k rozluštění bílkovinné šifry, tedy ke zjištění, které proteiny jsou pro kterou chorobu

určující a podle toho vyvíjet nové léky nebo alespoň metody včasné indikace onemocnění. A to s pomocí analýzy pouhých několika kapek krve, moči či části tkáně.

Přestože kompletní inventarizace lidského proteomu bude mnohem složitější, než tomu bylo u genomu, jde zřejmě přesto o blízkou budoucnost. Dokládá to mj. již dnes probíhající patentování identifikovaných proteinů (potencionálních biomarkerů), které některé firmy realizují v naději, že právě ten „jejich“ bude jednou klíčovým prvkem v nalezení účinného postupu při léčení některého ze závažných onemocnění.

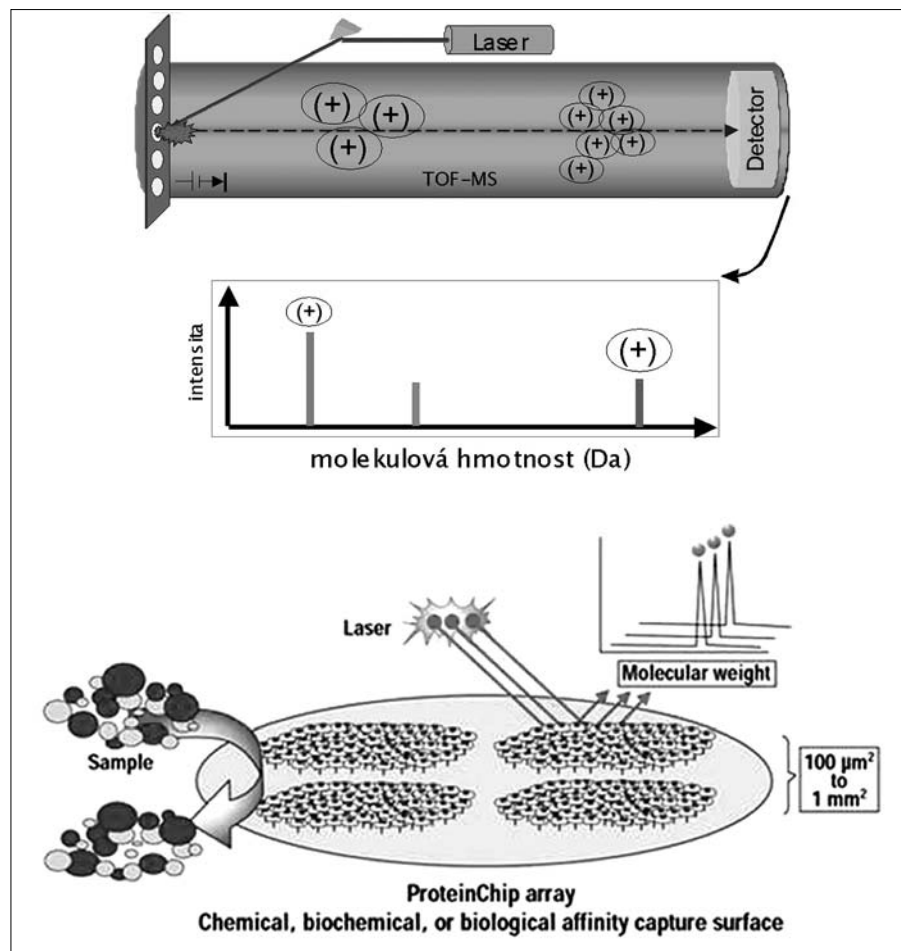
Připravila V. Mazochová

Zdroje:

Podklady z archivu dr. E. Kriegové, a dále www.czproteo.cz, www.amino.cz, <http://biol.lf1.cuni.cz> a další.

▲ Proteinový čip: Na povrch o průměru 3 mm se aplikuje analyzovaný vzorek

▲ Princip metody proteinových čipů (SELDI-TOF MS): Po nanesení vzorku a sloučeniny, která absorbuje energii (matrice), se vzorek ionizuje pomocí laseru. Malé bílkoviny letí ve vakuu k detektoru rychleji než velké

Stipendium L' Oréal Česká republika pro ženy ve vědě

V rámci mezinárodního projektu spolupráce For Women In Science (Pro ženy ve vědě) vzniká v České republice Stipendium L' ORÉAL Česká republika pro ženy ve vědě s podporou České komise pro UNESCO a Akademie věd ČR. Tento projekt je konkrétním vyjádřením a závazkem společnosti L' ORÉAL prosazovat ženy ve vědeckém výzkumu a podílet se na vytváření nových vědeckých profesionálních drah žen po celém světě.

V roce 2006 budou udělena nejvýše tři stipendia – každé ve výši 180 000 Kč (nebo ekvivalent v EUR) českým ženám pracujícím ve vědeckém výzkumu v oblasti živých a/nebo materiálních věd, věkový limit je 35 let. Cílem stipendia je finančně pomoci vědeckým pracovnícím realizovat nadějný vědecký výzkum. Způsob využití stipendia je plně v kompetenci příjemkyně.

Uzávěrka přihlášek je do 31. 10. 2006.

Žádosti musí být odevzdány do sekretariátu České komise pro UNESCO, Skokanská 3, Praha 6, 169 00, tel.: 220 466 700.

Vybrané příjemkyně stipendium obdrží na slavnostním veřejném udělování stipendií v lednu 2007.

Žádosti o stipendia bude hodnotit komise, jejíž předsedkyní je prof. H. Illnerová, DrSc. (Fyziologický ústav AV ČR, v letech 2001-2005 předsedkyně AV ČR).

Další informace, včetně formulářů přihlášek na www.prozenyvevede.cz.

Z notesu studentské dopisovatelky: S rozvojovým projektem do Mongolska (I)

Zastavení první, na počátku putování

Den vlakem přes Bělorusko do Moskvy, čtyři dny transsibiřskou magistrálou do Irkutsku, dva dny u Bajkalu a konečně posledních 36 hodin ve vlaku do Ulanbátaru – sedm časových pásem a sedm tisíc kilometrů přes celý asijský kontinent, vše proto, abych v hlavním městě nejdříve osídlené země světa mohla tři měsíce pracovat s dětmi.

Bylo to v lednu 2006, když jsem se přihlásila na rozvojový projekt zaměřený na zlepšení

kvality života dětí z chudinských čtvrtí mongolského Ulanbátaru. Tehdy jsem si ještě vůbec neuvědomovala, co mne v sedm tisíc kilometrů vzdálené asijské zemi zhruba za půl roku čeká. Projekt, jehož se nyní účastním, se jmenuje „Neformální vzdělávání“ a uskutečňuje se v malé škole na jurtové předměstí mongolského velkoměsta. Je součástí programu nazvaného GLEN (Global Education Network of Young Europeans) koordinovaného českou (INEX-SDA) a německou (ASA programm) nevládní neziskovou organizací. Ve stručném popisu bych měla ještě zmínit důležitou informaci o finanční podpoře, které se projektu mj. dostává ze strany českého Ministerstva zahraničí v rámci rozvojové spolupráce České republiky.

Na cestu do srdce Mongolska jsem se vydala 21. srpna z Olomouce, a i přesto, že tehdy bylo ještě hodně daleko, vzdálená realita na sebe nenechala čekat. Stačilo otevřít dveře mého kupé v lůžkové části:

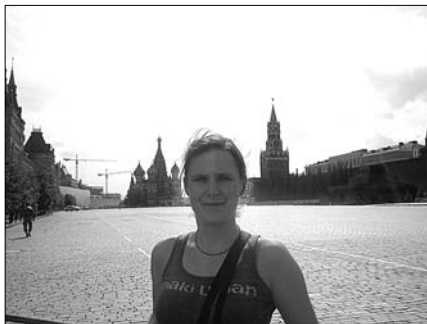
▲ Ve vlaku do Moskvy s Ojunder a Naro

„Do you speak English?“ „Gavaris pa rusky?“ Aha, jen „Mongolia“...

Celých 28 hodin cesty do Moskvy jsem strávila s Naro a Ojunder, dvěma Mongolkami. Nara se vracela domů, dva roky pracovala jako řidička v Dukovanech. S sebou vezla Ojunder, šestiletou holčičku její kamarádky. Naše konverzace probíhala rusko-česko-mongolsky a myslím, že i přes prvotní dorozumivací trable jsme si to nejpodstatnější sdělit dokázaly. Dnes už jen vpomínám např. na to, jak se Ojunder, velmi živé dítě, dlouhý čas cesty bavila tím, že jsem ani na podesátě nebyla schopna správně vyslovit mongolská slovíčka.

Musím přiznat, že cesta s nimi mi utíkala velmi rychle. Vlastně jsem si ani neuvědomovala, které hranice překračujeme. Drobný zádrhel nastal až ve chvíli, kdy jsem měla vypsat celní deklaraci, psanou pouze v azbuce.

▲ Rudé náměstí a já

K vyplnění formuláře mých sedm lekcí ruštiny opravdu nestačilo. Tehdy jsem však došla k jistému „poznání“: Jsou situace, kdy je lepší moc se nevyptávat. S touto ideou jsem zaškrtnula podstatná políčka „ní“ – tedy nevezu ani výbušniny, drogy ani zbraně a už v žádném případě žádný radioaktivní materiál...

Cesta do Moskvy, přestupní stanice mého dalekého putování, trvala 28 hodin. Z vlaku jsem vystoupila – díky Naře a Ojunder – se dvěma stránkami mongolských sloviček, posunula si hodinky o dvě hodiny dopředu, hrdě se dvěma zavazadly odmltila taxi a poté, co jsem sehnala mapu, se vydala hledat Transsibirian hostel – místo, kde jsem se měla setkat s Tanjou, mou německou projektovou partnerkou. S využitím malých – pro danou chvíli však nesmírně důležitých – znalostí azbuky jsem asi po dvouhodinové peripetii moskevského špacíru dorazila k místu setkání.

Do odjezdu směr Ulanbátar zbývá ještě chvíli času, nic tedy nebrání v tom, abychom objevovaly krásy ruské metropole...

S. Šafaříková, studentka FTK UP, ve spolupráci s M. Hronovou, foto archiv autorky

(Pokračování příště)

Rektor UP

ve snaze povzbudit literární tvorbu studentů a umožnit tvůrčím dialog s posuzovateli jejich práce vyhlašuje

13. ročník veřejné literární soutěže pro studenty.

Podmínky soutěže: Předložit v oboru poezie 5–10 textů; v oboru próza (povídka, novela, esej) text do 30 stran; v oboru drama text hry; a to ve třech kopiích, z nichž každá bude označena jménem, fakultou ročníkem, studovaným oborem a domácí adresou. (Stranou se miní strojopis [počítačový text] o 30 řádcích a 65 úhzech.)

Závěrečný termín odevzdání prací je 31. březen 2007.

Za nejlepší práce budou uděleny ceny, a to 1. cena – 2 000 Kč, 2. cena – 1 500 Kč, 3. cena – 1 000 Kč.

Porota nemusí všechny ceny udělit. Ceny se nerozdělují ani nezdvoují. Soutěžní práce budou hodnoceny odbornou porotou, kterou jmenuje rektor UP.

Výsledky soutěže budou vyhlášeny v květnu 2007 a zveřejněny v Žurnále UP. Autoři vítězných prací se zúčastní hodnotícího semináře.

Soutěžní příspěvky zasílejte na adresu: Sekretariát rektora UP, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc; obálku označte heslem „Literární soutěž“.

Tramtarie:

Do nové sezóny v novém prostoru

Divadlo Tramtarie vstupuje do své třetí sezóny v novém prostoru v Slovanském domě (Hynaisova ulice č. 11, přímo nad supermarketem BILLA). Slavnostní otevření tohoto do budoucna multikulturního místa se uskuteční 11. 10. Jako speciální host vystoupí legendární formace -/+ kvartet. Nenechte si ujít program, který vzniká pouze pro tuto slavnostní chvíli!

Podrobnější informace viz www.divadlotramtarie.cz. -red-

Studijní stipendium Olomouckého kraje

Rada Olomouckého kraje schválila 21. 9. 2006 pravidla pro získání studijního Stipendia Olomouckého kraje, na něž uvolnila částku dva miliony Kč. Je určeno studentům denního studia na některé ze středních škol na území Olomouckého kraje, nebo studentem některého z typů studijních programů na vysokých školách na území Olomouckého kraje, a to na podporu studia v zahraničí po dobu nejméně jednoho měsíce a nejdéle po dobu jednoho školního/akademického roku.

Maximální věková hranice pro uchazeče v době podání žádosti o stipendium je 30 let. Stipendium Olomouckého kraje může být poskytnuto na základě výběru studentů, kteří dosahují během studia na střední nebo vysoké škole vynikajících studijních výsledků – studijní průměr žadatele za poslední absolvovaný ročník nesmí překročit hranici 1,5 u středních a 1,8 u vysokých škol.

Žádost o stipendium Olomouckého kraje pro jednoho studenta je stanoveno částkou 4 500 Kč na měsíc.

Žadatel o stipendium Olomouckého kraje musí mít trvalé bydliště na území Olomouckého kraje.

Formulář žádosti o stipendium Olomouckého kraje bude v nejbližší době zveřejněn na internetových stránkách Olomouckého kraje <http://www.kr-olomoucky.cz>. K němu uchazeči přiloží ověřený doklad o trvalém bydlišti na území Olomouckého kraje; aktuální potvrzení o studiu, které vydá příslušná střední, nebo vysoká škola; ověřený doklad prokazující studijní průměr žadatele za poslední absolvovaný školní/akademický rok; doporučení školy ke studiu v zahraničí; doklad o předběžném přijetí ke studiu na střední, nebo vysoké škole v zahraničí; motivační dopis; jazykové znalosti.

Žádost o studijní stipendium Olomouckého kraje musí být podána nejpozději k 31. lednu daného kalendářního roku odboru školství, mládeže a tělovýchovy Krajského úřadu Olomouckého kraje (Jeremenkova 40 a, 779 11 Olomouc), který posoudí úplnost všech obdržených žádostí. Žádosti nesplňující vyhlášené podmínky vyřadí z dalšího řízení.

Uchazeči o stipendium Olomouckého kraje budou vybráni komisí, jmenovanou Radou Olomouckého kraje, nejpozději k 31. březnu daného kalendářního roku. Při výběru uchazečů budou komisí zohledněny jazykové znalosti uchazeče, jeho studijní výsledky, přínos pro Olomoucký kraj a motivační dopis.

Vybraní žadatelé budou neprodleně písemně informováni o zařazení do stipendijního programu. Stipendium bude poskytnuto po uzavření smlouvy, která se řídí občanským zákoníkem, na bankovní účet vybraných žadatelů do 30 dnů ode dne uzavření smlouvy.

Právo na Stipendium Olomouckého kraje zanikne v případě přerušení, nebo nedokončení studia, na které mu bylo stipendium poskytnuto. O takové skutečnosti je student povinen informovat odbor školství, mládeže a tělovýchovy Krajského úřadu Olomouckého kraje neprodleně. Právo na Stipendium Olomouckého kraje zanikne rovněž v případě porušení pravidel smlouvy uzavřené mezi Olomouckým krajem a studentem.

Veškeré zaslání žádosti a materiály se jednotlivým žadatelům nevracejí.

Rektoři olomoucké univerzity v letech 1573–1860

35. SCHMIDL (Schmidel) Thomas (Tomáš), S.J., Phil. Dr., Theol. Dr. (* 16. 12. 1636 Olomouc – † 13. 4. 1702 Praha), rektor od 6. 8. 1697 do 13. 10. 1700

P. Tomáš Schmidl je jediným rektorem mezi rektory koleje a univerzity Tovaryšstva Ježíšova v Olomouci, jenž se v tomto městě narodil, shodně jako o 37 let mladší jezuita P. Jan Schmidl (nar. 22. prosince 1673, zemř. 13. března 1762), historiograf české jezuitské provincie, mj. autor obsáhlého díla *Historia Societatis Jesu provinciae Bohemiae 1555–1653*, vydávaného tiskem ve čtyřech dílech v Praze během let 1747 až 1759. Poněvadž se do konce 16. století příjmení Schmidl v olomouckých městských knihách nevyskytuje, můžeme soudit, že se nositelé tohoto příjmení, národnosti zřejmě Němci, přistěhovali do Olomouce až ve století následujícím. O tehdejších osudech olomouckých Schmidlů zatím nemáme žádné informace; teprve v roce 1711 se objevuje mezi zdejšími měšťany pekař Kryštof Schmidl, jenž 29. dubna tohoto roku vyženil s manželkou Rosinou dům v Ostružnické ulici č. 32 v ceně 780 zlatých.

Vraťme se proto k P. Tomáši Schmidlovi, o němž se dozvídáme, že první čtyři gymnaziální třídy navštěvoval v Brně, další dvě třídy a logiku (první ročník filozofické fakulty) absolvoval na jezuitských školách ve svém rodišti. Dne 30. září 1653 vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova, následující dva roky pobýval v brněnském jezuitském noviciátu, 1. října 1655 získal v Nise aprobaci pro vyučování na nižších řádových školách a v letech 1656–1658 jako příslušník jezuitské koleje u sv. Klimenta na Starém Městě Pražském dokončil filozofická studia na Karlo-Ferdinandově univerzitě a současně učil v nejnižší gymnaziální třídě. Roku 1660 působil v jezuitské koleji v Nise jako profesor syntaxe (třetí gymnaziální třídy), od roku 1662 do roku 1665 studoval na pražské teologické fakultě a v roce 1666 byl profesorem rétoriky (5. třídy) gymnázia při profesním domě TJ u sv. Mikuláše v Praze na Malé Straně. Na léta 1667–1670 se stala Schmidlovým působištěm jezuitská kolej v Brně – byl zde činný jako socius novicimistra (tj. pomocník představeného jezuitského noviciátu) v Brně), jako katecheta, přesaz větší latinské kongregace (zbožného bratrstva), studijní prefekt a zástupce Tovaryšstva Ježíšova pro Moravu.

Když dne 4. února 1670 složil P. Tomáš Schmidl v Brně čtyři slavné sliby jezuitského profesora, získal tak kvalifikaci pro zastávání vyšších řádových úřadů a mohla započít jeho rektorská peregrinace po jezuitských řádových domech. Od 3. dubna 1671 do 2. září 1674 řídil P. Schmidl jezuitskou kolej ve slezském městě Zahání, kde byl právě dostavován nový jezuitský konvikt; vykonával rovněž povinnosti katechety a zpovědníka. Poté, a to od 17. února 1675 do 27. února 1678, stál v čele jezuitské koleje v Brně. Další tři léta P. Schmidl strávil v severozápadních Čechách – v jezuitské koleji v Chomutově a od 21. září 1679 do 14. března 1681 jako superior (představený), prefekt stavby, správce kostela, exhortátor a zpovědník v jezuitské rezidenci v Bohosudově. Od roku 1681 do poloviny roku 1683 pobýval pater Schmidl ve Vídni jako vyslanec české jezuitské provincie u císařského dvora.

Z Vídně putoval P. Tomáš Schmidl do na jižní Moravu, a to do Znojma; zde byl od 4. července 1683 do 7. července 1686 činný jako rektor, exhortátor a zpovědník zdejší jezuitské koleje. Pak se vrátil do Dolního Slezska, kde od 23. dubna 1691 do 18. dubna 1694 byl rektorem jezuitské koleje ve Vratislavi. Počínaje dnem 6. března 1696 a konče dnem 2. srpna 1697 svěřil český jezuitský provinciál P. Jakub Willi páteru Schmidlovi řízení jezuitské koleje v Nise.

Rektorem koleje a univerzity TJ v rodné Olomouci byl P. Tomáš Schmidl promulgován 6. srpna 1697, cestoval tedy uprostřed léta onoho roku z Nisy do svého rodiště asi po tři dny. Po svém předchůdci v rektorském úřadě, P. Ferdinandu Rudolfu Waldthauserovi (viz Žurnál 16., č. 1. 15. 9. 2006, s. 7, č. 2. 22. 9. 2006, č. 7), podědil rektor Schmidl kauzu olomouckého profesora práv Kryštofa Josefa Hollanda, jenž přes veškeré úsilí akademických hodnostářů nechtěl respektovat privilegia jezuitského vysokého učení ohledně předná-

1698 přijel biskup o šesté hodině večerní ke koleji, kde ho uvítal rektor Schmidl, přičemž akademická obec „cum tribus sceptris renovatis (se třemi obnovenými žezly)“, jezuitští doktoři teologie a filozofie, jakož i čtyři premonstrátské doktoři teologie z hradiského konventu tvořili špalír od Nové věže (stávala do roku 1786 v Nožírské, nyní Denisově ulici) k jezuitské koleji. Nazířel se rektor účastnil hostiny v biskupském paláci a 1. srpna biskup Karel III. Lotrinský přihlížel v univerzitním auditoriu divadelnímu představení. Jezuitští studenti předváděli „Drama de Bullionio“, tzn. hru o hraběti dolního Lotrinska Gottfriedovi Bouillonském (1060–1100), vůdci první křížové výpravy do Palestiny a následně jeruzalémském králi, jehož biskup počítal mezi své předky. Na výpravě hry, jež trvala dvě a čtvrt hodiny a měla čtyři proměny, si jezuité dali zvláště záležet („Theatri 4 mutationes pictæ apparatus Comicæ elegans“).

Jak dokládá dále rektoro-vo diarium, dne 13. listopadu 1698 projížděla Olomoucí polská královna vdova Marie Kazimíra d'Arquien

(1641–1716) se svým prvorozeným synem Jakubem Ludvíkem Sobieským (1667–1737) a svým příbuzným kardinálem (rektor Schmidl kardinálovo jméno v diariu neuvedl). Jezuité by bezpochyby choť věhlasného „turkobijce“, polského krále Jana III. Sobieského (1629–1696), rádi slavně uvítali, ale královna vdova cestovala inkognito a jen poručka jejího kočáru, k níž došlo u Chválkovic, ji přiměla ke krátké zastávce.

Bez barokní pompy se ovšem neobešla dne 24. února 1699 oslava sňatku uherského a římského krále Josefa Habsburského, budoucího římskoněmeckého císaře Josefa I. (nar. r. 1678, císařem v letech 1705–1711), s Viléminou Amálií Brunšvicko-lüneburskou (1672–1742), při níž nechal rektor Schmidl vyzdobit průčelí olomoucké jezuitské koleje malovanými výjevy („pegmata“), po setmění osvětlenými; současně se uskutečnila hudební produkce, zvláště pro ten účel zkomponovaná páterem Braunem.

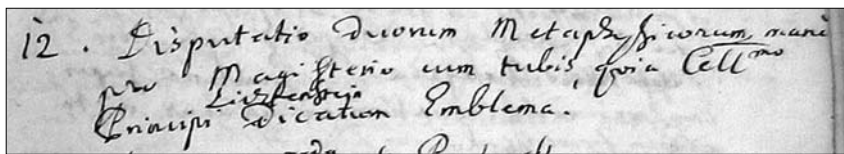
Ze závěru olomouckého rektorského triennia P. Tomáše Schmidla pak uvedme událost pro Tovaryšstvo Ježíšovo svrchovaně nepřijemnou – dne 5. června 1700 byl do olomoucké jezuitské koleje dopraven zběhlý jezuita Karel Stengel. Rektor uložil zběhovi podle řádových regulí pokání s třidenním tuhým postem, ale ani poté nechtěl Stengel v řádu setrvat. Když pak Stengel učinil v tom smyslu prohlášení, citované v rektoro-vo diariu v plném znění, byl odeslán na kolejní statek Bohdalice u Vyškova a zde propuštěn.

Kam se P. Tomáš Schmidl po ukončení svého olomouckého rektorátu dne 13. října 1700 a s jakým posláním odebral, zatím nevíme. Teprve dne 12. dubna 1701 převzal v Kladsku úřad rektora zdejší jezuitské koleje a škol, jenž ale zastával pouze pět měsíců – k 21. září 1701 byl povolán řádovým provinciálem do Prahy, aby tu zaujal úřad rektora jezuitské koleje u sv. Klimenta na Novém Městě Pražském. Z titulu tohoto úřadu byl P. Tomáš Schmidl dne 27. října 1701 zvolen a dne 11. ledna 1702 instalován rektorem magnifikem Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze; smrt ję zastihla v obojí rektorské hodnosti dne 13. dubna 1702.

Prof. J. Fiala, CSc.

(Pokračování příště)

Soupis rektorů olomouckého vysokého učení najdete na webových stránkách UP www.upol.cz v oddíle O univerzitě/Historie a současnost.

▲ Záznam v diariu rektora koleje a univerzity TJ v Olomouci P. Tomáše Schmidla z 12. června 1700: „Disputatio duorum Metaphysicorum manē pro Magisterio cum tubis, quia Cell' Principi Lichtenstein Dicitum Emblema. (Zrána [se konala] disputace dvou metafyziků pro magisteriát s trubkami, poněvadž obrazová teze [byla] věnována nejvyššímu knížeti Liechtensteinovi.)“ – Mezi tištěnými tezemi olomoucké univerzity uloženými ve fondech Zemského archivu Opava, pracoviště Olomouc, se pod inv. č. 1956 nachází toliko magisterská teze Františka Tomáše Gaupa ze Šumperka, datovaná 14. června 1700 a ozdobená mědirytinou oslavující Jana Adama Ondřeje knížete z Liechtensteina (1656–1712), mj. význačného sběratele uměleckých děl a mecenáše; tezi o rozměrech 73x56 cm vyryl podle kresby Jana Jakuba Thumera Jan Jiří Wolfgang z Augsburgu. František Tomáš Gaup je rovněž uveden v matrice olomoucké univerzity mezi magistry filozofie promoványi dne 5. června 1700. – Moravský zemský archiv Brno, fond E 28 – Jezuité Olomouc, sign. II/3, fol. 302v

šek z kanonického práva. Dne 14. března 1698 proto rektor Schmidl intervenoval u moravského zemského hejtmana Františka Karla hraběte Libštejnského z Kolovrat (1620–1700) jakožto představitele moravských stavů, neboť na základě jejich memoranda (v diariu nazývaném „Pamatka“) bylo místo svetského profesora práv při olomoucké jezuitské univerzitě císařem zřízeno. Během dvouhodinové audience pater Schmidl sdělil zemskému hejtmánovi argumenty univerzitního magistrátu proti tomu, aby se nadále profesor Holland tituloval řádným profesorem obojího práva. Bylo mu totiž povoleno přednášet toliko civilní právo, zatímco stolice kanonického práva náležela olomoucké univerzitě, což vyplývalo – jak uvedl rektor Schmidl ve svém diariu – z privilegia císaře Matyáše, „qui omniq. Europæ academij nostram parem fecit (jenž učinil naši akademii rovnou všem akademiím Evropy)“.

Žalobami univerzitního magistrátu na profesora Hollanda se poté začal zabývat moravský královský tribunál. Nežli ale dospěla tato instituce k rozhodnutí, vystoupil profesor Holland 8. srpna 1699 při disputaci v univerzitním auditoriu s natolik ostrým protestem vůči první veřejné disputaci z kanonického práva na teologické fakultě, která byla připravována na 13. srpna téhož roku, že univerzitní kancléř prohlásil Hollandovo vystoupení za neslychané („infamis“), načež Holland auditorium opustil. Poté je Hollandovo jméno v olomouckých rektorských diarích zmiňováno jen vzácně, ač nadále žil v Olomouci – jak informují jiné prameny, propukla u Hollanda duševní choroba přivolená „nemírným studiem a pitím“ a zemské místodržitelství v Brně ho pro zdravotní nezpůsobilost zbavilo profesury. „Emeritní královský, jakož i veřejný profesor práv“ Kryštof Josef Holland zemřel v roce 1713, ale ještě v roce 1711 vyšla v Olomouci tiskem jeho učebnice určená pro „Gratiam cupidæ Legum Juventutis (vděk mládeže dychtivé zákonů)“ a koncipovaná jako příprava ke zkoušce ze čtyř knih *Institucí* (tzn. úvodu do římského soukromého práva) v otázkách a odpovědích, podruhé vydaná ve Vídni roku 1727.

Z festivit, jejichž dějištěm se olomoucké vysoké učení stávalo na samém sklonku 17. století, vystupuje do popředí návštěva olomouckého biskupa Karla III. Lotrinského (zastával biskupský úřad od roku 1695 do roku 1711, kdy odešel jako arcibiskup do Trevíru) v jezuitské koleji a na univerzitě. Dne 29. července

K odchodu Mgr. J. Slavotínka z Pedagogické fakulty UP

Před olomouckou Pedagogickou fakultou stojí socha T. G. Masaryka. Z výšky prvního patra se Masaryk dívá na Žižkovu náměstí, spíš náměstíčko. Bývá tam rušno – na soklu sochy sedávají studenti a zcela nepiětně pojdají párky v rohliku v sousedství suchých věnců, které k soše při některém státním svátku nebo 7. března stále ještě kladou ti, kteří chtějí být viděni, podporováni těmi, kteří dosud neztratili iluze, že je Masaryk symbolem i zárukou demokracie, čestnosti, spravedlnosti a humanismu.

Před sochou často stává nezaměstnaný, bezdomovec nabízející časopis Nový prostor. Studentky nemají měkčí srdce, občas nejen sáhnou do kapsy, ale prohodí s prodávajícím i pár teplých slov, jež jim jsou možná vzácnější než mince. Brzy možná budou studenti chodit rozmlouvat, či dokonce konzultovat před sochou s nezaměstnaným, pro kterého fakulta nemá ve svém učitelském sboru místo. Proč ne, historie se přece opakuje a před několika desetiletími sám pozdější normalizační ministr školství Hrbek chodil konzultovat svoji angličtinu za mocným topičem dr. Macháčkem, který byl pod záminkou politické nespolehlivosti po roce 1968 vyštván z Katedry anglistiky Filozofické fakulty UP.

Jan Slavotínek. Nejprve redaktor olomouckého rozhlasu, autor četných pořadů dokumentujících kulturní historii regionu. Dodnes má ve svém archivu unikátní nahrávky vzpomínek pamětníků. Provokoval krásou jazyka, šířil vědomosti, duchovní dimenzi, ohlasem u posluchačů – ale i nesmlouvavostí a jistou tvrdohlavostí v prosazování vlastního pohledu na svět. Musel odejít. Někdy čas rozvázal po Olomouci poštu, pak byl pár let kastelánem na Hukvaldech. Po r. 1989 nakladatelský redaktor a konečně asistent na Katedře českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty.

Jeho přednášky o české literatuře doprovázené audio- i videodokumenty, jeho rozhovory se studenty svědčící

o velké šíři vědomostí, mohly sloužit za příklad moderní koncepce výuky, a proto byly hojně navštěvovány nejen studenty, kteří je měli zapsány v rámci studijního programu. Konečně, o kvalitě tohoto učitele svědčí i spolupráce s Českou televizí na některých dokumentech a četné přednášky pro veřejnost, zde i v Praze.

Je pravda, kvalifikační růst poněkud vázl, asi jako u profesora Matulky v proslulé Cestě do hlubin študákovy duše. Svoji doktorskou práci ustavičně zlepšoval a doplňoval dalšími informacemi, takže se rozrostla na neobvyklých 400 stran. Obhájil ji na Filozofické fakultě UP 26. 6. 2006 a k 30. 6. musel z fakulty odejít, neboť mu končila pracovní smlouva. V konkurzu (vypsaném na jiné zaměření, než bylo jeho specializací) neuspěl. Před konkurzní komisí seděl 40 minut, jeho protikandidát čtyři minuty. Vše bylo jasné. A „korektní“.

Studenti sepsali petici za jeho setrvání na fakultě. Petici podepsalo na 70 studentů, dva ale později svůj podpis odvolali, neboť prý byla namířena proti katedře. O důvodech odvolání dvou podpisů lze spekulovat, o tom, že ostatní studenti neodvolali, se taktně mlčí.

Petice byla prohlášena za nátlakovou akci. Nátlak může být z jedné nebo druhé strany, víme o tom své; zažili jsme doby, kdy odmítnutí vstoupit do KSČ bylo pokládáno za neslučitelné s dalším studiem na této fakultě. . .

Ó jak krátká je lidská paměť! Studentům krátkost paměti vyčítat nelze, ti ještě ty minulé doby pamatovat nemohou. . .

T. G. Masaryk je k Pedagogické fakultě UP obrácen zády. Humanismus a lidskost rovněž. Jan Slavotínek musel ve svých šestapadesáti letech z fakulty odejít a kdo ví, možná bude před tváří TGM kolportovat Nový prostor. A studenty za ním budou chodit konzultovat své práce z literární historie a obdivovat jeho krásnou češtinu a a zanicení, s nímž dokáže mluvit o české literatuře a duchovních hodnotách – pokud k tomu ještě v sobě najde, po martyrii, jemuž byl na fakultě vystaven, dost síly.

RNDr. J. Tillich Pozn. red.: Autor se po letech neúspěšných pokusech publikovat uvedený text v olomouckém tisku rozhodl využít prostorů Žurnálu UP, a to i přesto, že svůj podpis připojil i pod článek zveřejněný v Žurnálu UP č. 1 („Nous accusons!“, str. 8).

Fakta k ukončení pracovního poměru Mgr. Jana Slavotínka

Po přečtení emotivních příspěvků pana prof. S. Komendy, Dr.Sc., a pana RNDr. J. Tillicha, CSc., kteří se jako přátelé vyjadřují k odchodu pana Mgr. J. Slavotínka z Pedagogické fakulty UP, cítí potřebu tuto záležitost okomentovat.

Oba pisatelé vycházejí pouze z informací, které jim sdělil pan Mgr. Jan Slavotínek, nebyli členy výběrové komise, a ani na Katedře českého jazyka a literatury PdF UP nepracují.

V článku je řada nepřesností a nepravd, které, jak doufám, vychází právě z dezinformací, kterých se autorům článku dostalo ze strany pana Mgr. J. Slavotínka.

Pan Mgr. J. Slavotínek byl v průběhu svého působení na naší fakultě vedoucím pracoviště upozorňován na povinnosti, jež vyplývají z pozice vysokoškolského učitele (nejen kvalifikační růst). Pan Mgr. J. Slavotínek ale toto nevnímá jak problém a necítí ve své práci jakékoli nedostatky.

Nyní fakta k tzv. odchodu pana Mgr. J. Slavotínka: Pan Mgr. J. Slavotínek měl na PdF UP sjednaný pracovní poměr do 30. 6. 2006. V souladu s platnou legislativou bylo vyhlášeno výběrové řízení, které bylo 29. 3. 2006 zveřejněno v Lidových novinách a 31. 3. 2006 v Žurnálu UP. Řádně byla stanovena komise pro výběrové řízení, kde měl své zastoupení i Akademický senát PdF UP prostřednictvím svého zástupce z řad senátorů-učitelů.

Do výběrového řízení, které proběhlo 11. 5. 2006, se přihlásil celkem dva uchazeči. Komise na místo odborného asistenta pro obor Současná česká literatura a Didaktika literární výchovy doporučila pana Mgr. J. Valu, Ph.D.

S panem Mgr. J. Slavotínkem komisí byla doporučena externí spolupráce. Jako děkanka PdF UP jsem se se stanoviskem komise ztotožnila, neboť jsem neshledala důvod pro neakceptování jednoznačného stanoviska.

Při osobním jednání s panem Mgr. J. Slavotínkem na dotaz, zda zpochybňuje průběh výběrového řízení, pana magistr J. Slavotínka sdělil, že nikoli.

Prof. L. Ludíková, CSc., děkanka PdF UP

Velká cena AFO...

Dokončení ze str. 1

Při udělování **Zvláštní ceny Evalda Schorma za pořad o umění** se porota rozhodla pro snímek **Beuys und Beyus** (režie P. Schiering, SRN) – portrét charakteristického, zapáleného, hravého a zároveň vážného německého výtvarného umělce.

Cenu primátora města Olomouce získal dokument **Badal** (Izrael) režisérky I. Mara'any o šokující a neznámé formě sňatku, kterou dodnes praktikuje část arabského obyvatelstva Izraele.

Udělením **Ceny hejtmana Olomouckého kraje** snímku **Nový obraz světa se rodil i na Hané** (ČR) režiséra T. Mojižise porota ocenila způsob zpracování archivních materiálů, který činí z dokumentu o dvou významných osobnostech filozofie – E. Husserla a L. Wittgensteina – dílo živé, zajímavé a s vysokou informativní hodnotou.

Cena Nadace Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových byla udělena dokumentu **Kupředu levá** (ČR) mladé autorky L. Jablonské, která na profesionální úrovni, s humorovým nadhledem, svízností a lehkostí představila skupinu mladých komunistů, aniž by své „hrdiny“ zesměšňovala.

Zvláštní uznání poroty si odnesl snímek **Pururambo** (režie P. Barabás, SR) zejména za odvahu tvůrců točit na dosud nepoznaných místech Nové Guiney a přispívat tak i v mimořádně těžkých podmínkách k rozšíření lidského poznání na vysoce profesionální úrovni.

Studentskou porotu zaujal nejvíce dokument **Sayonara Changí** (režie L. Pek, Singapur), zejména pro schopnost propojit věcnost předkládaných faktů s emotivností jazyka bývalých válečných zajatců, kteří se stali nechtěnými hrdiny jedné z temných kapitol války v Tichomoří.

Podrobné informace o průběhu a závěru 41. ročníku Academia filmu Olomouc naleznete na adrese <http://www.fo.cz/>.

-red-

...A PŘÍŠTÍ TÝDEN...**9. ŘÍJNA**

Setkání se skladatelem R. Twardowskim. Beseda se koná u příležitosti uvedení díla autora v rámci Podzimního festivalu duchovní hudby, UC UP, Komorní sál (č. 112), 10 hod.

Pavel Žalman Lohonka a spol. Křest nového CD Zatracený písně. U-klub, 19.30 hod.

10. ŘÍJNA

Doc. P. Emanovský, Ph.D. (Přf UP): A non-commutative generalization of *-autonomous lattices. Seminář z univerzální algebry a uspořádaných množin. Přf UP, Tomkova 40, posluchárna č. 301, od 13 hod.

Doc. M. C. Putna (Fakulta humanitních studií UK): Problémy katolíků s demokracií v meziválečném období. Pořádá Moravsko-slezská křesťanská akademie Olomouc, velký sál arcibiskupské kurie, 17 hod.

Olomoucký oftalmologický seminář. Konference. Knihovna Oční kliniky, LF UP.

11. ŘÍJNA

10. výročí ustanovení Hemato-onkologické kliniky FNO a LF UP: 10 let transplantaci kostní dřeně a 500 transplantací v Olomouci. Přednáškový večer, RCO, 16.30 hod.

Dr. P. Shirlow (Univerzita v Ulsteru): Jiný úhel pohledu. Ikonografie Belfastu v období po konfliktu. Přednáška. Britské centrum (Křížkovského 14), 17 hod.

Slavnostní otevření nového prostoru divadla Tram-tarie ve Slovanském domě (nad supermarketem BILLA, Hynaisova 11). Speciální host: +/- kvartet, 19 hod. Olomouc

A pátý jezdec je strach (Z. Brynych, ČSSR, 1964). Filmový klub. UC UP, Filmový sál, 20 hod.

Vypsána fixa. U-klub, 20 hod.

Mezinárodní festival Slova bez hranic. UC UP, Divadelní sál, 16.30 a 18 hod.

12. ŘÍJNA

There's Something about One to One Teaching. Workshop pro učitele angličtiny pod vedením G. Daviese. Britské centrum (Křížkovského 14), 15 hod.

Michal Hruza z Ready Kirken – Tour 2006 „...asi se něco děje“. U-klub, 19 hod.

-red-